

FİNANSAL YENİDEN YAPILANDIRMA ANLAŞMALARI KAPSAMINDA VAZGEÇİLEN ALACAKLARIN DOĞRUDAN KAR HESABINA KAYDEDİLMESİ

Salih ÇALAL*

ÖZ

Bilindiği üzere, 19.07.2019 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan 7186 sayılı Torba Kanun ile Bankacılık Kanunu’na geçici 32’nci madde eklenerek borçlarını ödemeye niyetli olan, ancak finansal güçlük içinde bulunan, gelir-gider dengesi bozulduğu için edimlerini yerine getiremeyen şirketlerin geri ödeme yükümlülüklerini yerine getirebilmelerine imkân verilmesi amaçlanmış, böylelikle banka ve finansal kurumlara kredi borcu bulunan söz konusu şirketler için “Finansal Yeniden Yapılandırma” uygulamasına başlanmıştır. Söz konusu finansal yeniden yapılandırma anlaşmaları çerçevesinde iskonto edilmek suretiyle bankalarca tahsilinden vazgeçilen alacakların aynı yıl doğrudan kar hesaplarına nakledilmesinin mümkün olup olmadığı hususu makalemiz içerisinde incelenecektir.

Anahtar Sözcükler: Banka, Finansal Yeniden Yapılandırma, İskonto, Vazgeçilen Alacak.

1. GİRİŞ

5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun geçici 32’nci maddesi uyarınca bankalar, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri ve finansman şirketleri ile kredi ilişkisinde bulunan borçluların bu kuruluşlar nezdindeki kredi borçlarına ilişkin olarak, çerçeve anlaşma ve sözleşmeleri kapsamında alınacak tedbirlerle, geri ödeme yükümlülüklerini yerine getirebilmelerine, üretim, yatırım, istihdam faaliyetlerini sürdürmelerine, dolayısıyla ekonomik büyümeye imkân sağlaması için hayata geçirilmiştir. Anılan madde hükümlerinin 19 Temmuz 2019’dan itibaren iki yıl süreyle uygulanması ve bu süreyi iki yıl daha uzatmaya Cumhurbaşkanı’nın yetkili kılınması kapsamında 15.07.2021 tarihli ve 31542 sayılı Resmi Gazete’de 5411 Sayılı Bankacılık Kanununun Geçici 32 nci Maddesinin Uygulama Süresinin İki Yıl Uzatılması Hakkında 4299 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı yayımlanmıştır.

* Gümrük ve Ticaret Müfettişi

Bu makalede, finansal yeniden yapılandırma çerçeve anlaşmaları kapsamında, iskonto edilmek suretiyle bankalarca tahsilinden vazgeçilen veya başka bir deyişle feragat edilen toplam alacak tutarlarının, ilgili şirketler tarafından vazgeçilen alacak olarak dikkate alınması ve aynı yıl doğrudan kar hesaplarının aktarılması hususu ele alınacaktır.

2. YENİDEN YAPILANDIRMA ÇERÇEVE ANLAŞMALARI

Finansal yeniden yapılandırma, 5411 sayılı Kanun ve ilgili **hükümleri ile belirlenen kapsam, usul ve esaslar dâhilinde borçlunun makul bir süre içinde borçlarını geri ödeme kabiliyeti kazanabilmesi amacıyla yapılır.** Bu amaç dışında temdit, taksitlendirme, teminata bağlama, ilave kredi kullandırma ve sair yöntemlerle gerçekleştirilen diğer refinansman işlemleri **5411 sayılı Kanunun geçici 32’nci maddesi uyarınca ilgili mevzuata göre yapılan Çerçeve Anlaşmaları ve bu Anlaşmalar uyarınca düzenlenen Sözleşmeler kapsamında değerlendirilmez.**

Finansal Yeniden Yapılandırma uygulamasının temelini 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu’nun geçici 32’nci maddesi oluşturmaktadır. Daha sonra bu düzenlemeye uygun olarak, “Finansal Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması Hakkında Yönetmelik” yayımlanmıştır. Türkiye Bankalar Birliği’nin (TBB) 14.10.2019 tarihli duyurusu ile banka ve finansal kurumlara 25 milyon TL ve üzerinde kredi borcu bulunan büyük ölçekli şirketlerin, Finansal Yeniden Yapılandırma uygulamasından yararlanabilmeleri için bir Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşması düzenlendiği belirtilmiştir. 25 milyon TL’nin altında kredi borcu bulunan küçük ölçekli şirketler için ise, işbu uygulamanın TBB’nin 08.11.2019 tarihli duyurusu ile yürürlüğe girdiği duyurulmuştur. Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmaları TBB tarafından büyük ölçekli ve küçük ölçekli şirketler için ayrı ayrı düzenlenmiştir.

Yeniden yapılandırma şartlarını taşıyan şirketler; **çerçeve anlaşmayı** imzalayan en yüksek üç alacaklı kuruluştan (alacaklı kuruluş, 19.10.2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 3 üncü maddesinde geçen bankaları ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununun 3 üncü maddesinde geçen şirketleri ifade eder), birine yine **çerçeve anlaşmanın** ekinde belirtilen formata uygun şekilde, yapılandırmanın sağlanabilmesi için gerekli ek belgeleri de ekleyerek, bir başvuru ve taahhüt mektubu ile başvuruda bulunabileceklerdir. İlk başvuru en büyük alacaklı

kuruluşa yapılmakla birlikte, bu kuruluşun başvuruyu kabul etmemesi halinde sırasıyla ikinci ve üçüncü sırada bulunan alacaklı kuruluşu başvuru yapılmaktadır.

Finansal yeniden yapılandırma sözleşmesi özel hukuka tabidir. Ayrıca, bu sözleşmelerin konusu alacaklara ilişkin olarak **Alacaklı Kuruluşların, herhangi bir yurt dışı kredi kuruluşu veya uluslararası kurum ile akdetmiş oldukları ve ilgili tarih itibariyle geçerli olan diğer sözleşmeleri geçersiz kılmaz.** Sözleşmede yer alması gereken hususlar sözleşmelerde belirtilmektedir.

3. ANLAŞMALAR KAPSAMINDA VAZGEÇİLEN ALACAKLARIN DOĞRUDAN KAR HESABINA KAYDEDİLMESİ

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 6 ncı maddesinde, kurumlar vergisinin, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı ve safi kurum kazancının tespitinde Gelir Vergisi Kanununun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Kurum kazancının tespitinde Kurumlar Vergisi Kanununun 8 inci maddesi ile Gelir Vergisi Kanununun 40 ıncı maddesinde sayılan giderlerin indirilebilmesi mümkün bulunmaktadır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 38 inci maddesinde, bilanço esasına göre ticari kazancın teşebbüsteki öz sermayenin hesap dönemi sonundaki ve başındaki değerleri arasındaki müspet fark olduğu; bu dönem zarfında sahip veya sahiplerce işletmeye ilave olunan değerlerin bu farktan indirileceği, işletmeden çekilen değerlerin ise farka ilave olunacağı, ticari kazancın bu şekilde tespit edilmesi sırasında, Vergi Usul Kanununun değerlemeye ait hükümleri ile bu Kanunun 40 ve 41 inci maddeleri hükümlerine uyulacağı hükmüne yer verilmiştir.

Bunun yanı sıra, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun;

- 227 nci maddesinin birinci fıkrasında, “Bu Kanunda aksine hüküm olmadıkça bu Kanuna göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan münasebet ve muamelelere ait olan kayıtların tevsiki mecburidir.”,

- 280 inci maddesinde, “Yabancı paralar borsa rayici ile değerlendirilir. Borsa rayicinin takarrüründe muvazaa olduğu anlaşılırsa bu rayiç yerine alış bedeli esas alınır.

Yabancı paranın borsada rayici yoksa, değerlemeye uygulanacak kur Maliye Bakanlığınca tespit olunur.

Bu madde hükmü yabancı para ile olan senetli veya senetsiz alacaklar ve borçlar hakkında da caridir. Bunlardan vadesi gelmemiş senede bağlı alacak ve borçlar, bu Kanununun 281 ve 285 inci maddeleri uyarınca değerlendirme günü kıymetine irca edilebilir. Ancak senette faiz oranının yazılı olmadığı durumlarda değerlendirme gününde geçerli olan Londra Bankalar Arası Faiz Oranı (LİBOR) esas alınır.”,

- 281 inci maddesinde, “Alacaklar mukayyet değerleriyle değerlendirilir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit alacaklar değerlendirme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır.

Vadesi gelmemiş olan senede bağlı alacaklar değerlendirme gününün kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde, senette faiz nispeti açıklanmış ise bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi uygulanır.

Bankalar ve bankerler ile sigorta şirketleri alacaklarını ya Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddi ile, değerlendirme günü kıymetine irca ederler.”,

- 285 inci maddesinde, “Borçlar mukayyet değerleriyle değerlendirilir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit borçlar değerlendirme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır.

Vadesi gelmemiş olan senede bağlı borçlar değerlendirme günü kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde senette faiz nispeti açıklanmışsa bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddinde bir faiz uygulanır.

Banka ve bankerler ile sigorta şirketleri borçlarını, Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddiyle, değerlendirme günü kıymetine irca ederler.

Alacak senetlerini değerlendirme gününün kıymetine irca eden mükellefler, borç senetlerini de aynı şekilde işleme tabi tutmak zorundadırlar.”,

- 322 nci maddesinde, “Kazai bir hükme veya kanaat verici bir vesikaya göre tahsiline artık imkan kalmayan alacaklar değersiz olacaktır. Değersiz alacaklar, bu mahiyete girdikleri tarihte tasarruf değerlerini kaybederler ve mukayyet kıymetleriyle zarara geçirilerek yok edilirler. İşletme hesabına göre defter tutan mükelleflerin bu madde hükmüne giren değersiz alacakları, gider kaydedilmek suretiyle yok edilirler.”,

- 324 üncü maddesinde, “Konkordato veya sulh yoluyla alınmasından vazgeçilen alacaklar, borçlunun defterlerinde özel bir karşılık hesabına alınır. Bu hesabın muhteviyatı alacaktan vazgeçildiği yılın sonundan başlayarak üç yıl içinde zararlar itfa edilmediği takdirde kar hesabına naklolunur.”

Hükümleri yer almaktadır.

Bu bağlamda, borcun, ticari işlemlerden kaynaklanan bir borç niteliği taşıması ve borçlunun iflas veya mali zorluk nedeniyle borçlarını ödemeyecek duruma gelmiş olması halinde alacaklı tarafça vazgeçilen alacağın borçlu tarafından özel bir karşılık hesabına alınması gerekmekte olup, 213 sayılı Kanunun 324 üncü maddesinde, “alacaktan vazgeçildiği yılın sonundan başlayarak üç yıl içinde zararlar” denilmek suretiyle, vazgeçilen alacağın gelecek yıl (yıllar) zararlarından mahsup edilmesi, bu suretle itfa olunamayan kısmın ise üçüncü yılın sonunda kâra aktarılması öngörülmüştür.

Dolayısıyla, alacaktan vazgeçme halinde borçlu tarafından yapılması gereken işlem; vazgeçilen alacak tutarının, alacaktan vazgeçildiği yıl ve sonraki iki yılda (toplam üç yıl) doğacak zararlar itfa (üç yıl içinde olmak koşuluyla, vazgeçilen alacak tutarının ticari bilanço zararına ilaveler ile zarar olsa dahi indirilecek indirim ve istisnaların da dikkate alınması suretiyle hesaplanması gereken zarar tutarından mahsup) edilmesi, tamamen veya kısmen itfa edilemeyen kısmının ise, üçüncü yılın sonunda kâra aktarılarak vergilendirilmesidir. Örneğin **2022 yılında karşılık hesabına alınan tutarların** 2022-2023-2024 hesap dönemine ait zararlar mahsup edilmesi, zararlar itfa edilemeyen özel karşılık hesabındaki tutarların ise üçüncü yılın sonunda (2024) kâr hesabına intikal ettirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, 213 sayılı Kanunun alacaklarda amortismanla ilişkin hükümlerinin uygulamasında, para alacağının semeresi olan faizden kaynaklı alacaklar ile dönem sonu değerlendirme işlemi nedeniyle oluşan kur farklarından kaynaklı alacaklar asıl alacağa bağlı fer’i (ikinci) derecede haklar kapsamında anaparanın mukadderatına tabi tutulmakta olup, bu kapsamda söz konusu unsurlardan kaynaklı alacaklardan vazgeçilmesi halinde de borçlu tarafından mezkûr Kanunun 324 üncü maddesi kapsamında işlem tesis edilmesi icap etmektedir.

Mezkûr Kanunun 324 üncü maddesi uygulamasında, bir alacağın vazgeçilen alacak olarak kabul edilebilmesi için, alacağın konkordato veya sulh yolu ile alınmasından vazgeçilmesi gerekmektedir. Konkordato, 2004

sayılı İcra ve İflas Kanununda düzenlenmiş, usul ve esasları ayrıntılı bir şekilde ortaya konmuş olmakla birlikte, sulh yoluyla vazgeçme herhangi bir şekle tabi olmayıp, sulh yolu ile alınmasından vazgeçilen alacağın mezkûr Kanunun 227 nci maddesi uyarınca kanaat verici bir vesika ile tevsik edilmesi icap etmektedir.

Bahse konu madde uygulamasında kanaat verici bir vesika olarak kabul edilebilecek belgeler hususunda Kanunda ve Kanunun uygulamasına ilişkin ikincil mevzuatta yeterli açıklık bulunmamakta, ancak mezkûr Kanunun geçici 24 üncü maddesi uygulamasına ilişkin açıklamaların yer aldığı 284 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinin (1.2.1) bölümünde, alacaklı ve borçlunun her türlü muvazaadan arı olarak sulh olmaları ve bu anlaşmayı noterde düzenlemeleri halinde, bu belgenin alacağın değersiz hale geldiğine ilişkin kanaat verici belge olarak kabul edileceği, borçlunun bu belgeye istinaden alacaklının tahsilinden vazgeçtiği borcu için Vergi Usul Kanununun 324 üncü maddesinde düzenlenen vazgeçilen alacaklara ilişkin hükme uyacağına tabii olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda, mezkûr madde uygulamasında, esas itibarıyla, mahkeme huzurunda alacaktan vazgeçildiğine ilişkin olarak düzenlenmiş belgelerin veya yukarıda ifade edildiği şekilde alacaktan vazgeçildiğini gösteren bir anlaşmanın ya da sulh olduğunu tevsik eden diğer belgelerin bulunması halinde kanaat verici vesikanın varlığından söz edilebilecektir. Dolayısıyla, alacaklıların borçludan olan alacağından feragat etmesi ve bu hususta alacaklı ve borçlu şirket tarafından karşılıklı imzalanacak mutabakat, protokol ve ibranamenin noter tarafından onaylanması halinde, borçlu açısından bu belgeye göre feragat edilen tutar vazgeçilen alacak olarak kabul edilecektir.

Diğer taraftan, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 183 üncü maddesinin birinci fıkrasında; “Kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadıkça alacaklı, borçlunun rızasını aramaksızın alacağını üçüncü bir kişiye devredebilir.” hükmüne yer verilmiştir. Bu hüküm uyarınca, temlik edilen alacağın, alacak talep hakkı temlik edilen firmaya geçeceğinden, Kanunun amir hükümlerine uygun şekilde temlik edilen alacak temlik eden açısından ortadan kalkmaktadır.

Bunun yanı sıra, 5411 sayılı Bankacılık Kanununun geçici 32 nci maddesinde, “Türkiye’de faaliyette bulunan bankalar, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri ve finansman şirketleri ile bu maddede tanımlanan

diğer finansal kuruluşlarla kredi ilişkisinde bulunan ve Kurum tarafından çıkarılan yönetmeliğe göre hazırlanan Çerçeve Anlaşmalarda belirlenen borçlular, bu kuruluşlar tarafından kullanılmış olan kredilere ilişkin olarak alınacak tedbirlerle, geri ödeme yükümlülüklerini yerine getirebilmelerine ve istihdama katkıda bulunmaya devam etmelerine imkân verilmesini sağlamak amacıyla, dahil oldukları risk grubundaki diğer borçlularla bir bütün olarak veya kısmen yeniden yapılandırmaya tabi tutulabilir. Bu madde uyarınca yapılacak finansal yeniden yapılandırmalara ilişkin usul ve esaslar Kurum tarafından çıkarılan yönetmelik hükümleri çerçevesinde hazırlanan Çerçeve Anlaşmalar ile belirlenir. Bu madde hükümleri bu maddenin yayımı tarihinden itibaren iki yıl süreyle uygulanır. Bu süreyi iki yıl daha uzatmaya Cumhurbaşkanı yetkilidir...,

Bu madde kapsamında finansal yeniden yapılandırmalarda; kredilerin vadelerini uzatmak, kredileri yenilemek, 6361 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi hükümleri saklı kalmak kaydıyla ilave kredi vermek, anapara, faiz, temerrüt faizi, gecikme cezaları ve kâr payları ile kredi ilişkisinden doğan diğer her türlü alacağı indirmek veya bunlardan kısmen veya tamamen vazgeçmek, teminat azaltmak, anapara, faiz veya kâr payı alacaklarını; kısmen veya tamamen iştirake çevirmek, özel amaçlı şirketler ile 6362 sayılı Kanuna göre kurulan yatırım fonlarına aynî, nakdî ya da tahsil şartına bağlı bir bedel karşılığı devir veya temlik etmek, borçlu ya da üçüncü kişilere ait aynî değerler karşılığında kısmen veya tamamen tasfiye etmek, satmak, bilanço dışına çıkarmak, diğer alacaklı kuruluşlar ve alacaklılarla birlikte hareket ederek protokoller yapmak gibi gerekli görülen tedbirler alınır. Finansal kiralama sözleşmelerine konu mallar için 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 307 nci maddesi hükümleri kıyasen uygulanır...

Sözleşme hükümleri uyarınca tahsilinden vazgeçilen alacak tutarları 213 sayılı Kanun hükümlerine göre alacaklı için değersiz alacak, borçlu için ise vazgeçilen alacak olarak dikkate alınır. Alacaklı kuruluşlar tarafından dahil oldukları risk grubunda bulunan borçlularla yapılan yeniden yapılandırma işlemlerinde bu fıkra hükümleri uygulanmaz...”

Hükümleri yer almaktadır.

Buna göre, 5411 sayılı Bankacılık Kanununun geçici 32 nci maddesi uyarınca, Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmaları kapsamında (finansal yeniden yapılandırma sözleşmeleri ve ek protokollerle), iskonto

edilmek suretiyle bankalarca tahsilinden vazgeçilen (feragat edilen) toplam alacak tutarının (kur farkı ve faiz kaynaklı olanlar dahil), **şirketler** tarafından vazgeçilen alacak olarak dikkate alınması gerekmekte olup, 213 sayılı Kanununun 324 üncü maddesi; vazgeçilen alacak tutarına ilişkin karşılık hesabının, borçlunun üç hesap dönemi (mevcut dönem ve sonraki 2 hesap dönemi) boyunca faaliyetini zararlar kapatması durumunda işletmenin devamlılığı için söz konusu zararlarla itfa edilmesi, itfa edilemeyen tutarın ise üçüncü hesap dönemi sonunda kara aktarılması noktasında zorunluluk arz ettiğinden, bankalarca vazgeçilen toplam alacak tutarının **şirketler** tarafından, alacaktan vazgeçildiği yılda doğrudan kar olarak dikkate alınması mümkün bulunmamaktadır.

4. SONUÇ

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 324'üncü maddesi uyarınca vazgeçilen alacaklar, borçlunun defterlerinde özel bir karşılık hesabına alınır. Bu hesabın muhteviyatı alacaktan vazgeçildiği yılın sonundan başlayarak üç yıl içinde zararlar itfa edilmediği takdirde kâr hesabına naklolunur. Burada vazgeçilen alacakların ayrı bir madde ile düzenlenmiş olmasının temel amacı, bu tür alacaklarda borçlu yönünden uygulanması istenen işlemin belirlenmesidir.

Bu kapsamda, 5411 sayılı Kanunun geçici 32 nci maddesinde hüküm altına alınan finansal yeniden yapılandırma çerçeve anlaşmaları kapsamında, iskonto edilmek suretiyle bankalarca tahsilinden vazgeçilen veya başka bir deyişle feragat edilen toplam alacak tutarlarının, ilgili şirketler tarafından vazgeçilen alacak olarak dikkate alınması akabinde aynı yıl doğrudan kar hesaplarına aktarılması mümkün değildir.

KAYNAKÇA

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu (1961, 06 Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 10700)

213 sayılı Vergi Usul Kanunu(1961, 10 Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 10705)

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu(2005, 01 Kasım). Resmi Gazete (Sayı: 25983 Mükerrer)

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu(2006, 21 Haziran). Resmi Gazete (Sayı: 26205)